

Înalta Curte de Casație și Justiție
COMPLETUL PENTRU SOLUȚIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 3/2020 din 20/01/2020

Dosar nr. 2412/1/2019

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 181 din 05/03/2020

Corina-Alina Corbu - președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Laura-Mihaela Ivanovici - președintele Secției I civile
Marian Budă - președintele Secției a II-a civile
Denisa Angelica Stănișor - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Daniel Grădinaru - președintele Secției penale
Valentin Mitea - judecător la Secția I civilă
Aurelia Rusu - judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș - judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Nicolae - judecător la Secția I civilă
Simona Lala Cristescu - judecător la Secția I civilă
Lavinia Curelea - judecător la Secția I civilă
Rodica Dorin - judecător la Secția a II-a civilă
Roxana Popa - judecător la Secția a II-a civilă
Petronela Iulia Nițu - judecător la Secția a II-a civilă
George Bogdan Florescu - judecător la Secția a II-a civilă
Carmen Trănica Teau - judecător la Secția a II-a civilă
Ruxandra Monica Duță - judecător la Secția a II-a civilă
Daniel Gheorghe Severin - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Rodica Florica Voicu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Emilia Claudia Vișoiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Gheza Attila Farmathy - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Horațiu Pătrașcu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Maria Hrudei - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Maricela Cobzariu - judecător la Secția penală
Mirela Sorina Popescu - judecător la Secția penală

Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 2.412/1/2019 este constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (1) din Codul de procedură civilă și ale art. 27² alin. (3) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (Regulamentul).

Ședința este prezidată de doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror șef al Secției judiciare Antonia Constantin.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Elena Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel

Braşov vizând următoarea problemă de drept: dacă criticile de recurs ce vizează exclusiv cuantumul şi modul de acordare a cheltuielilor de judecată pot fi încadrate sau nu în motivul de recurs prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă.

Magistratul-asistent referă cu privire la obiectul recursului în interesul legii, precum şi cu privire la faptul că la dosar au fost depuse hotărâri definitive contradictorii pronunţate de instanţele judecătoreşti, raportul întocmit de judecătorii-raportori şi punctul de vedere al procurorului general.

Doamna judecător Corina-Alina Corbu, preşedintele completului, acordă cuvântul reprezentantului procurorului general asupra recursului în interesul legii.

Doamna procuror Antonia Constantin expune orientările jurisprudenţiale identificate de titularul sesizării, arătând că hotărârile judecătoreşti depuse vădesc o jurisprudenţă eterogenă, cu o cazuistică diversă, ce vizează ipotezele prevăzute de art. 451-455 din Codul de procedură civilă. În principiu, în aceste hotărâri judecătoreşti se regăsesc critici privind reducerea onorariului avocatului, expertului sau reducerea cuantumului cheltuielilor proporţional cu partea admisă din cererea de chemare în judecată. În toate aceste situaţii, înseşi textele de lege incidente impun un examen de proporţionalitate din partea judecătorilor fondului. Or, faţă de modul în care este formulată sesizarea, o soluţie tranşantă fie goleşte de conţinut motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, fie îi oferă alte valenţe decât cele reglementate pentru o cale extraordinară de atac. Reprezentantul procurorului general arată că există deja o jurisprudenţă de unificare, cu referire la Decizia nr. 29 din 12 decembrie 2011, pronunţată de Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 27 decembrie 2011, prin care s-a stabilit că pe calea recursului în interesul legii nu este posibil a se statua o concluzie general valabilă de natură a asigura unificarea practicii judiciare, având aptitudinea de a fi aplicată în fiecare cauză aflată pe rolul instanţelor, de vreme ce stabilirea raportului de proporţionalitate este rezultatul aprecierii materialului probator şi a circumstanţelor proprii fiecărei pricini sau a situaţiei de fapt reţinute, fiind aşadar exclusiv o chestiune de aplicare a legii.

În sesizarea de faţă există o reală dificultate a delimitării chestiunilor de fapt de cele de drept. Cazuistica evocată este asemănătoare cazuisticii secţiilor Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, care au decis că nu poate face obiect al analizei în recurs reaprecierea probelor de către instanţa de control judiciar, cu consecinţa diminuării despăgubirilor acordate, întrucât asemenea critici vizează netemeinicia, şi nu nelegalitatea hotărârii atacate, în baza art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, putând fi analizată doar eventuala nesocotire a prevederilor legale care au stat la baza stabilirii despăgubirilor.

Raliindu-se soluţiei propuse de judecătorii-raportori asupra fondului problemei de drept, reprezentantul procurorului general apreciază că doar criticile de nelegalitate privitoare la stabilirea şi cuantumului cheltuielilor de judecată sunt încadrabile în motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, astfel încât, din această perspectivă, este utilă admiterea recursului în interesul legii.

Doamna judecător Corina-Alina Corbu, preşedintele completului, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunţare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie

1. La data de 23 septembrie 2019, Colegiul de conducere al Curţii de Apel Braşov a sesizat Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie cu soluţionarea recursului în interesul legii privind următoarea problemă de drept: dacă criticile de recurs ce vizează exclusiv cuantumul şi modul de acordare a cheltuielilor

de judecată pot fi încadrate sau nu în motivul de recurs prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă.

2. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție la data de 26 septembrie 2019, formându-se Dosarul nr. 2.412/1/2019, cu termen de soluționare la 20 ianuarie 2020.

II. Obiectul recursului în interesul legii

3. Din cuprinsul recursului în interesul legii declarat, potrivit prevederilor art. 514 din Codul de procedură civilă, de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov rezultă că instanțele de judecată nu au un punct de vedere unitar în ceea ce privește încadrarea criticilor de nelegalitate, formulate în recurs, referitoare la cuantumul și modul de acordare a cheltuielilor de judecată, în motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă.

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

4. Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale:

Codul de procedură civilă

Art. 488. - "(1) Casarea unor hotărâri se poate cere numai pentru următoarele motive de nelegalitate: (...) 8. când hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material. (...)"

IV. Examenul jurisprudențial

5. Din examinarea hotărârilor judecătorești transmise, autorul sesizării a apreciat că există două orientări jurisprudențiale cu privire la problema de drept supusă dezlegării prin prezentul recurs în interesul legii.

6. Astfel, într-o primă orientare jurisprudențială, critica de nelegalitate reglementată de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă are în vedere încălcarea sau greșita aplicare a normelor de drept material de către prima instanță. Operațiunea de stabilire de către instanță a cheltuielilor de judecată presupune stabilirea onorariului inter partes, astfel că, în ceea ce privește criticile privind cheltuielile ocazionate de desfășurarea procesului, acordate de prima instanță, atât cele care vizează compensarea, cât și cele care vizează cuantumul acestora, țin de netemeinicie și de aprecierea probelor administrate, neputând forma obiectul controlului de legalitate al instanței de recurs (Înalta Curte de Casație și Justiție - deciziile nr. 1.399 din 20 aprilie 2018 și nr. 1.412 din 20 aprilie 2018, pronunțate de Secția I civilă; Decizia nr. 2.476 din 6 iunie 2018, pronunțată de Secția a II-a civilă).

În acest sens s-au pronunțat Curtea de Apel Brașov - Secția I civilă, Curtea de Apel Bacău - Secția I civilă, Tribunalul Bacău - Secția a II-a civilă, Tribunalul Neamț - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, Curtea de Apel Timișoara - Secția civilă, Curtea de Apel Alba Iulia - Secția a II-a civilă, Curtea de Apel Cluj.

7. În cea de-a doua orientare jurisprudențială, aceste critici pot fi încadrate în motivul de recurs prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, dispozițiile art. 451-455 din același cod, referitoare la cheltuielile de judecată, reprezentând o transpunere în plan procesual a normelor de drept material referitoare la răspunderea civilă delictuală.

Această orientare jurisprudențială a rezultat din practica curților de apel Alba Iulia - Secția I civilă, Brașov - Secția de contencios administrativ și fiscal, București [care a exprimat și opinia încadrării criticilor de recurs în motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 5 din Codul de procedură civilă], Constanța, Craiova, Galați, Ploiești [unde s-a apreciat și în sensul încadrării criticilor de recurs în motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 6 din Codul de procedură civilă], Oradea - Secția a II-a de contencios administrativ și fiscal, Suceava, Târgu Mureș, Timișoara - Secția de contencios administrativ și fiscal și a tribunalelor Neamț - Secția I civilă și de contencios administrativ, Cluj și Tribunalului Specializat Cluj.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

8. În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor art. 488 din Codul de procedură civilă, însă cu privire la alte aspecte decât cele care interesează în prezenta cauză.

VI. Opinia Colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov

9. Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov nu a prezentat un punct de vedere asupra problemei de drept ce formează obiectul recursului în interesul legii, redând doar cele două orientări jurisprudențiale expuse anterior.

VII. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

10. Procurorul general consideră că, din perspectiva configurării recursului, cale extraordinară de atac, devolutivă exclusiv în drept, doar criticile de nelegalitate privitoare la stabilirea și cuantumul cheltuielilor de judecată sunt încadrate în motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă. Excedează acestui motiv de nelegalitate criticile care privesc stabilirea situației de fapt, evaluarea probelor administrate, atunci când această evaluare este lăsată de legiuitor în marja de apreciere a judecătorilor fondului, precum și aprecierea asupra proporționalității, în vederea dimensionării cuantumului cheltuielilor de judecată, din perspectiva aplicării dispozițiilor art. 451 alin. (2) și (3), art. 453 alin. (2) sau art. 455 din Codul de procedură civilă.

VIII. Opinia judecătorilor-raportori

11. Judecătorii-raportori au apreciat, în principal, că recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov nu este admisibil, deoarece scopul procedurii, adică asigurarea interpretării și aplicării unitare a textului de lege supus examinării, printr-o dezlegare de principiu, dar care să rezolve întreaga problemă posibilă, nu poate fi realizat.

12. Asupra fondului sesizării, propunând limitarea analizei la singura problemă de drept soluționată neunitar de instanțele de judecată, au opinat că motivul de recurs prin care se critică modalitatea în care instanța de fond s-a pronunțat, în raport cu prevederile art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra proporționalității cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților, solicitate de partea care a câștigat procesul, nu se încadrează în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

13. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

IX.1. Asupra admisibilității recursului în interesul legii

14. Potrivit dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, "Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești."

15. Art. 515 din Codul de procedură civilă prevede că "Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii."

16. Verificând regularitatea investiției, prin prisma dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, se constată că este îndeplinită condiția legală privind titularul sesizării, textul enumerând, în categoria subiecților de drept care pot promova recursul în interesul legii, și colegiile de conducere ale curților de apel.

17. Cu privire la condiția privind existența unei probleme de drept soluționate în mod diferit de instanțele judecătorești, prin hotărâri judecătorești definitive (dacă litigiul s-a judecat potrivit Codului de procedură civilă) sau prin hotărâri judecătorești irevocabile (dacă judecata s-a desfășurat în baza dispozițiilor Codului de procedură civilă de la 1865), ce trebuie anexate la cererea formulată de autorul sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii constată următoarele:

18. În primul rând, se evidențiază caracterul extrem de general al întrebării, care se referă la modalitatea de încadrare în cazurile de casare reglementate de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă a tuturor situațiilor în care, prin recurs, se critică quantumul și modul de acordare a cheltuielilor de judecată.

19. Or, aceste situații sunt extrem de variate, încadrarea motivelor invocate în unul dintre cazurile de casare reglementate de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă putând să difere în funcție de circumstanțele speței.

20. De altfel, se observă că și jurisprudența atașată cererii de sesizare se referă la situații variate, neputându-se susține că instanțele de judecată au avut a se pronunța cu privire la aceeași problemă de drept pe care au soluționat-o în mod diferit.

21. Astfel, există hotărâri în care instanțele s-au pronunțat:

- cu privire la posibilitatea reducerii cheltuielilor aferente onorariului de expert (Decizia nr. 3.190/CA din 12 septembrie 2018 a Curții de Apel Oradea - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal);

- cu privire la modul de repartizare a cheltuielilor de judecată în cazul admiterii în parte a acțiunii (Decizia nr. 325/A din 3 octombrie 2018 a Tribunalului Bistrița-Năsăud - Secția I civilă - decizia este, de altfel, pronunțată în apel, neridicându-se, în niciun mod, problema încadrării criticilor apelantei în cazurile de casare prevăzute de art. 488 din Codul de procedură civilă);

- cu privire la culpa procesuală în caz de renunțare la judecată (Decizia nr. 22/R din 12 februarie 2019 a Tribunalului Cluj - Secția civilă) sau în cazul rămânării fără obiect a acțiunii (Decizia nr. 287 din 18 martie 2019 a Curții de Apel Alba Iulia - Secția de contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 2.343 din 25 mai 2017 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 6.630 din 26 noiembrie 2018 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal);

- cu privire la situația nemotivării, de către instanța de fond, a soluției privind cheltuielile de judecată (Decizia nr. 36 din 11 februarie 2019 a Curții de Apel Alba Iulia - Secția a II-a civilă, Decizia nr. 2.343 din 25 mai 2017 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal);

- cu privire la problema acordării cheltuielilor de judecată doar părții care a câștigat în mod irevocabil procesul (Decizia nr. 382 din 28 ianuarie 2019 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal);

- cu privire la neacordarea cheltuielilor de judecată în situația nesusținerii acestei cereri prin concluziile orale (Decizia nr. 1.232 din 11 martie 2019 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal);

- cu privire la necesitatea depunerii contractului de asistență juridică pentru acordarea cheltuielilor (Decizia nr. 1.232 din 11 martie 2019 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 29 din 20 februarie 2019 a Curții de Apel Galați - Secția a II-a civilă);

- cu privire la obligația părții care solicită reducerea cheltuielilor pentru onorariul de avocat de a indica nivelul concret la care se solicită reducerea (Decizia nr. 2.476 din 6 iunie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția a II-a civilă).

22. Există, pe de altă parte, situații în care s-a solicitat instanței să facă aplicarea art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă în sensul reducerii cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul de apărător.

23. Cu privire la posibilitatea instanței de recurs de a se pronunța asupra modului în care la judecata în fond s-a apreciat asupra proporționalității cheltuielilor cu onorariul avocatului, instanțele au avut, într-adevăr, o poziție neunitară, reflectată în deciziile atașate sesizării. Astfel, au fost depuse, pe de o parte, decizii în care instanța de recurs a apreciat că aceste critici vizează netemeinicia, neîncadrându-se în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în acest sens, Decizia nr. 1.412 din 20 aprilie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția I civilă, Decizia nr. 6.162 din 9 noiembrie 2018 a Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 749 din 4 aprilie 2018 a Curții de Apel Timișoara - Secția de contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 142 din 8 aprilie 2019 a Curții de Apel Bacău - Secția I civilă, decizia nr. 80/C din 27 martie 2019 a Curții de Apel Constanța - Secția I civilă) și, pe de altă parte, decizii în care instanța de recurs a reținut că aceste critici se încadrează la motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, considerându-se că normele cuprinse în art. 451-455 din Codul de procedură civilă reprezintă o transpunere în plan procesual a normelor de drept material referitoare la răspunderea civilă delictuală (în acest sens, deciziile nr. 1.129 din 3 martie 2016, nr. 437 din 2 februarie 2017, nr. 4.488 din 2 noiembrie 2017 și nr. 6.357 din 19 noiembrie 2018 ale Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 310/R din 20 februarie 2018 a Curții de Apel Brașov - Secția contencios administrativ și fiscal, deciziile nr. 818/CA din 1 martie și nr. 3.451/CA din 28 septembrie 2018 ale Curții de Apel Oradea - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 1.453 din 22 noiembrie 2018 a Curții de Apel Constanța - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal).

24. De asemenea, în unele decizii instanțele au procedat la analiza pe fond a acestui motiv de recurs fără să rezulte însă din considerentele deciziei la care dintre motivele de casare reglementate de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă au fost încadrate aceste critici (în acest sens, deciziile nr. 3.396 din 11 iunie 2015 și nr. 1.232 din 11 martie 2019 ale Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal, deciziile nr. 217/R din 2 martie 2017 și nr. 35/R din 21 ianuarie 2019 ale Curții de Apel Brașov - Secția contencios administrativ și fiscal, Decizia nr. 2.379 din 5 iunie 2018 a Curții de Apel Ploiești - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal).

25. Pe calea recursului în interesul legii nu se poate statua o concluzie general valabilă de natură a asigura unificarea practicii judiciare, având aptitudinea de a fi aplicată în fiecare cauză aflată pe rolul instanțelor de judecată, de vreme ce stabilirea anumitor chestiuni este rezultatul aprecierii materialului probator sau al anumitor circumstanțe proprii fiecărei cauze, aceasta fiind o problemă doar de aplicare a legii (în acest sens, Decizia nr. 1 din 16 ianuarie 2012 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 210 din 29 martie 2012; Decizia nr. 23 din 6 noiembrie 2017 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 23 ianuarie 2018).

26. Pe de altă parte, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că "premisele recursului în interesul legii sunt acelea că o dispoziție legală conține reglementări îndoielnice, lacunare ori neclare, necesar a fi lămurite sub aspectul interpretării, pentru înlăturarea unei aplicări neunitare a acesteia. Per a contrario, nu sunt asigurate aceste premise dacă textul de lege atacat presupune doar modalitatea în care, stabilind circumstanțele unei cauze - atribut exclusiv al instanței sesizate cu litigiul - instanțele realizează aplicarea unei dispoziții legale, dispoziție care are întotdeauna un caracter general și impersonal, din care judecătorii trebuie să extragă esența aplicării la un caz concret" (Decizia nr. 11 din 23 mai 2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 525 din 13 iulie 2016).

27. Or, din chiar conținutul hotărârilor judecătorești indicate de autorul sesizării reiese că nu este vorba despre o jurisprudență neunitară în sensul art. 514 din Codul de procedură civilă (adică de soluții diferite date unor situații de fapt și de drept identice sau similare), ci doar de ilustrarea unei varietăți de situații, cu singura excepție, menționată mai sus, referitoare la posibilitatea instanței de recurs de a se pronunța asupra modului în care la judecata în fond s-a apreciat asupra proporționalității cheltuielilor cu onorariul avocatului.

28. În consecință, în recursul în interesul legii cu care instanța supremă a fost învestită, scopul procedurii, adică asigurarea interpretării și aplicării unitare a textului de lege supus examinării, nu poate fi realizat printr-o dezlegare de principiu care să rezolve întreaga problemă posibilă, ci se impune limitarea analizei la singura problemă de drept soluționată neunitar de instanțele de judecată, Înalta Curte de Casație și Justiție urmând să stabilească dacă motivul de recurs prin care se critică modalitatea în care instanța de fond s-a pronunțat, în raport cu prevederile art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra proporționalității cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților, solicitate de partea care a câștigat procesul, se încadrează în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

IX.2. Asupra fondului recursului în interesul legii:

29. O primă problemă care s-a pus în practică cu privire la această situație se referă la calificarea prevederilor art. 451-455 din Codul de procedură civilă ca fiind norme de procedură sau norme de drept material.

30. Instanțele care au considerat acest motiv de recurs admisibil l-au încadrat în prevederile art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, apreciind, explicit sau implicit, că normele de la art. 451-455 din Codul de procedură civilă sunt norme de drept material întrucât, deși sunt cuprinse în Codul de procedură civilă, ele reglementează modalitatea de reparare a prejudiciului produs din culpa părții care se face vinovată de declanșarea demersului judiciar (partea care pierde procesul), reprezentând, de fapt, o transpunere în plan procesual a normelor de drept material referitoare la răspunderea civilă delictuală.

31. Pe de altă parte, a fost exprimată și opinia potrivit căreia aceste prevederi legale reprezintă o normă de procedură, ceea ce ar ridica problema încadrării motivului de recurs analizat în prevederile art. 488 alin. (1) pct. 5 din Codul de procedură civilă.

32. Față de cele ce se vor arăta în continuare, pentru soluționarea prezentului recurs în interesul legii nu este necesară tranșarea acestei dispute teoretice care, de altfel, este insuficient ilustrată în jurisprudența atașată sesizării.

33. Aceasta întrucât, pentru a fi incident motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 5, respectiv de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă, nu este suficient ca recurentul să facă trimitere, în mod formal, la sediul materiei unde este reglementată problema de drept ce trebuie soluționată de instanța de recurs, ci trebuie, totodată, ca motivul invocat să se refere la un viciu de legalitate a hotărârii recurate, nu la un aspect de temeinicie a acesteia.

34. Or, stabilirea, în raport cu prevederile art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a cheltuielilor cu onorariul de avocat plătit de partea care a câștigat procesul presupune o analiză a unor aspecte de fapt referitoare la complexitatea cauzei și la munca efectivă a apărătorului părții. De asemenea, presupune o raportare la valoarea obiectului pricinii și o evaluare a ponderii pe care instanța trebuie să o dea acestui criteriu în cadrul demersului de stabilire a cheltuielilor la care este obligată partea care a pierdut litigiul. În analiza sa, judecătorul trebuie să se raporteze, în permanență, la circumstanțele cauzei, instanța de fond dispunând de o marjă de apreciere în analiza pe care o face.

35. În acest sens, art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă prevede că "Instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproportionat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu

activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său."

36. Este vorba, așadar, de o evaluare care se sprijină pe analiza unor aspecte de fapt, nu pe o interpretare a normei juridice.

37. În aceste condiții, proporționalitatea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților cu complexitatea și valoarea cauzei și cu activitatea desfășurată de avocat reprezintă o chestiune de temeinicie, nu o chestiune de legalitate a hotărârii atacate. În consecință, ea nu va putea fi analizată pe calea recursului, neîncadrându-se nici la motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 5 și nici la motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă.

38. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă, motivul de recurs prin care se critică modalitatea în care instanța de fond s-a pronunțat, în raport cu prevederile art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra proporționalității cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților, solicitate de partea care a câștigat procesul, nu se încadrează în motivele de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.